

Делегація Европейців

К
МА
12697

Д

АМАЛЮНГА

АБО

★★ ДОЧКА ДЕБРІВ ★★

Займаюче оповідання з часів боїв між Європейцями а Індіянами в північній Америці.

Ціна 20 центів.

1914.

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРІЇ 850 MAIN ST.
WINNIPEG, MAN.

Що Ви читаєте?

Великим скарбом для чоловіка
є добра книжка!

Такі користні книжки дістанете за попередним надісланем
трохи в РУСЬКІЙ КНИГАРНІ у ВІННІПЕГУ 850 MAIN ST.
Власні видадя є слідуючі.

РУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ЛИСТИВНИК, або наука писання листів, взори руських і англійських листів у всіх случаях життя потрібних, як також взори листів бізнесових, ушімнень, просьб і т. п. 288 сторін друку лише 75 ц.

Провідник, практичний самоуочок до науки англійської мови

без помочи учителя зі словарем	1.50
Товариш-англійський Тлумач	60 ц.
Геновефа повість з старих часів	30 ,,
Слово правди, написане священником Петровом	15 ,,
Про чудеса съвятих Дамазія і Панкратія	10 ,,
Правовірний Католик	5 ,,
Христос охотно прийме грішника	5 ,,
Без Бога на съвіті	20 ,,
Важніші права Канади, або канадийські параграфи	35 ,,
Підстава Християнської віри	25 ,
Вірність пастирська Ісуса Христа	5 ,,
Оборона Віри, або пояснене чому і як вірити в Бога	25 ,,
Фармазони, або як 30 господарів записали ся чортови	25 ,,
Оповідання для дітей. Гарна книжочка з образками	25 ,,
Казки за Жидів	10 ,,
Рицар і смерть	5 ,,
Нові пісні з старим кінцем, друге доповнене видане	25 ,,
Робітничі пісні, про долю канадийських робітників	25 ,,
Лист шинкара до чорта і листи з пекла	25 ,,
Розмова Поляка з Русином	10 ,,
Воскресене Лазаря	25 ,,
Сім мудрів	25 ,,
О терпеливій Елені	20 ,,
Найновішче чудо в Ченстохові о мордерстві Ксьондза	15 ,,
Канадийські оповідання	15 ,,
Історія о гарній Магельоні	25 ,,
Коротка Історія церкви	25 ,,
Гостинець з Канади	5 ,,
Батько	5 ,,
Чому попи не женять ся	10 ,,
Порадник для женщин котрі хотять бути здоровими	15 ,,
Збірник найкрасивіших байок	25 ,,

Олекса Пречистий

АМАЛЮНГА або ДОЧКА ДЕБРІВ

Займаюче оповідання з часів боїв між Европейцями а Індіянами в північній Америці.

Накладом „Руської Книгарні“ у Вінніпегу.

Ціна 20 центів

1914.

„Народної друкарні“, 901 Мейн стріт, Вінніпег, Ман.

Вступ.

Америка

Се слово родить в уяві Европейця чарівні картини. Йому здається, що Америка є „обіцяний край“, де можна легко здобути багацтво та знайти щастє і роскоші життя. Такі думки були вже поширені в давнині і приваблювали до Америки ріжних людей, що покидали рідну країну і йшли шукати вимріянного щастя.

Коли Колюмб в 1492 році відкрив Америку, знайшов там дуже богато золота, яке не мало найменшої вартості у Індіянів, тодішніх жителів Америки. Вони не мало здивувалися, як побачили, що „блідотвари“ друть ся над здобутtem того безвартісного — в їх поняттю — металю. Вони більше цінили шнурок шклянних кораликів, ножик, зеркало або кавалок сукна як золото. Наївні Індіяни не прочували, що се золото стане їх загибеллю, що се золото стане причиною пролиття моря крові.

Бурлаки і волоцюги ріжних європейських народів підбадьорені жаждою багацтва приїздили в Америку і під покрищкою ширення європейської культури мордували Індіанів і нищили їхні оселі. З поміж європей-

ських народів Англійці і Гішпанці найбільше причинили ся до вимордування Індіянів. Не рідко і Європейці між собою побивались о пануваннє сеї або тої часті Америки. Опісля прийшло між ними до порозуміння; Гішпанці та Португальці заволоділи півдневою частию Америки, Англійці північною, а середня часть остала в руках ріжних народів. З часом витворились в Америці самостійні держави, які в переважній часті остали під впливом і пануваннем Англійців.

А Індіяни? . . . Америка їхня прадідівська земля, і вони, здавалосьби, повинні бути панами і господарями в своїй хаті. Та не так склалось як здалось. Індіяни були диким народом і не розуміли заходів новоприбувших. Вони з дитинною цікавостю гляділи на вивішувані хоругви, що у прибувших Європейців означало здобуття даної землі. Індіяни в патріархальній простоті уважали Європейців за щось вищого, навіть місцями почитували за богів.

Сей обман скоро пройшов. Індіяни переконалися, що уявлені боги є людьми найчорніших прикмет. Коли „непрошені гості“ почали за далеко посуватись в своєму розгосподарюванню, Індіянці хопили за оружje, щоби захожих „богів“ вигнати з своєго краю.

І так почали ся страшні, кроваві бої, що тревали довгі часи.

Коли в Америці почали упорядковуватись Союзні Держави, тоді подумано і про Індіян; щоби ‘покінчти мордованнє Індіянів, віддано їм осібні простори з наказом, що поза межі тихже не вільно їм виходити. Та сего обмеження свободи Індіяни ніяк не могли зрозуміти і не хотіли повинуватись приказам пришелців. Вони виходили поза межі призваних на їхню власність просто-

рів а в слід за сим приходило до пролиття крові. Позаяк прибувші Европейці не жили в згоді а часто побивались із собою, то з сего користали Індіяни нападаючи на непропшених гостей. До найзважайших боїв приходило між Американцями (Англійцями) і Мексиканцями (Гішпанцями.) В тих боях брали участь і Індіяни то по одній то по другій стороні.

Перший Розділ.

Діялось се в 1845 році. На просторому степі, недалеко ріки Rio del Norte пройшла завзята борба між військами Мексиканців та Американців. З сеї кровавої борби побідниками вийшли Мексиканці що мали по своїй стороні Індіян. Богато Американців наложило головами а один відділ з офіцірами та з полковником забрали Мексиканці в полон.

З опущеними головами йшли Англійці за своїми побідниками. Сором і непевна будучність недавала їм спокою. „Що станесь зі мною“? — думав кождий з полонених. У відповідь на се питання родились в голові найріжнородніші думки, що непокоїли душу так звичайних жовнірів як і офіцирів.

Коли війська розложилися табором, щоби відпочити по поході, зібрались Мексиканські офіцери на раду. Між ними був і Англійський полковник, що умовлявся про судьбу полонених жовнірів. Діло йшло не зовсім вдоволяючо, бо обличе полковника посумніло і зморщились брови. Се запримітив один з англійських офіцирів капітан Генрик і підійшов до полковника.

— З яким ділом удається до мене капітане — спістав полковник, відійшовши на бік.

— Пане полковнику — відповів капітан — діло від-

носить ся до мене самого.

— Не бійтесь нічого — успокоював полковник --- ми забезпечені. Саме тепер повідомили мене мексиканські товариші зброї що стеречи муть нас перед вибриками жовнірів.

— Пане полковнику — усміхаючись гірко, відповів капітан — колиб не моя особа, то можеб воно і так було а так через мене всім небезично.

— Як? — спітав здивований полковник.

— А так — сказав капітан — між нашими ворогами є людина, що бажає моєї крові. Перед кількома місяцями я зловив одного „жовтошкірця“, якому велів дати п'ятьдесят батогів, жалуючи для него петлі а після того пустив його на волю. Він заявив, що сего мені не забуде і при першій нагоді відплатить ся. Я навіть чув, як він змовляв ся з другими проти мене.

— Погано — від粗хово вирвалось із уст полковника.

— Так, погано — з натиском сказав капітан. Тут тепер не ходить тільки о мене, але о нас всіх. Незадоволене між „жовтошкірцями“ взмоглось до високого степення. Вони жадні нашої крові і не раді, що досі нас не помордували. Та скоро тільки перший стріл впаде, скоро жовтошкірці побачуть кров в тій хвилі і мексиканські офіцери не зможуть порадити, бо розя'reні Індіяни помордують і їх самих.

Полковник мовчав. Він знов, що капітан говорить правду. Очи його вдивились в одно місце а в думках родились найріжнородніші картини.

Мексиканська армія не складалась з іправильного війська; се була збирания найріжнородніших воловцюг, з поміж європейців та Індіянів, що ради розбоїв

наживи вступали в ряди мексиканського війська. І та-
ке військо не знало карності, не руководилось послу-
хом своїй старшині; воно тільки тоді повинувалось роз-
порядкам офіцірів, коли йому грозила небезпека, або
коли сподівалося наживи.

Про се знат дуже добре полковник і тому уяляв
собі небезпеку як найчорніше. Не можучи придумати
способу ратунку, звернув ся він з питанням до капітана:

— А як ти радиш, капітане? Чи не висказати
мексиканським офіцирам наш сумнів що до їхньої запо-
руки про нашу охорону перед жовнірами? Скажи, як
ти думаєш про се?

— Нічого се не поможе — відповів капітан потря-
саючи головою; — хотійби офіцири усунули моєго
неприятеля, то його товарищи, котрі заприсяглись йо-
му помочи в пімсті, будуть на дальнє причиню ~~намо-~~
гого побоювання, та при найближчій нагоді кинуть ся
кровожадно на мене. І так чи мій ворог Педро буде в
таборі чи ні хвилини моєго життя почислені.

— Тож що робити? — спитав полковник.

— Пане полковнику — промовив з тиха Генрік —
позволь мені утечію ратувати свое житте.

— Що ти говориш? здивовано спитав полковник. —
Небезпека засліпила тебе. Якщеж ти можеш думати про
утечу та ще в білий день, коли ми маємо таку числен-
ну еторожу.

— Однаке другого способу нема.

— Хотій втічеп, то здоженуть тебе!

— Хотійби ї так було, то все ж таки є можливість
виратування...

— Смерть певна — докинув полковник.

— Може, але в той час жовніри моєї крові не побачуть, напо полонений відділ омине небезпеку. Тому позволь мені утечи.

Полковник в задумі кивнув кілька разів головою і промовив.

— Благородний з тебе капітан. Твоє рішенне похальне. Утікай шасливо! Але кінь твій не богато варт, тому бери моєго Гектора, він понесе тебе мов вихор.

Капітан подякував тільки поглядом, бо саме підходили до них мексиканські офіцери, яким розмова полковника і капітана видалась підозрілою. Шоби не зрадитись, полковник з вимушеним сміхом здумав тему розмови. Генрик не трятачи много часу сів на коня полковника і від'їхав до свого половенного відділу. Ніхто, навіть полонені жовніри нічого не запримітили.

Заграли труби і цілий похід рушив вперед. Незадовго Гектор-кінь, яким їхав Генрик, почав неспокоїтись, то іржав, то кидався в бік, то ставав дуба, то виридався взад. Генрик лютував, кляв коневи, а Мексиканці сміялися. Ніхто не знав причини неспокою Гектора. Мексиканці сміялися в той час, як Генрик укладав свої пляни. Якийсь чоловік підозрілого вигляду слідком їхав за Генриком. Очи сего чоловіка напружені слідили за кожним рухом капітана. В них пробивалась якась дикість, що холодом сповивала душу Генрика.

Сим непевним чоловіком був Дон Петро, завзятий ворог капітана Генрика.

Ситуація була непевна. Педро що хвиля простягав руку до пістолів а Генрик первово кидав зчаста погляд в сторону свого ворога.

Тим часом Гектор, кінь капітана, ставав чим раз неспокійнішим. Генрик мусів успокоювати коня і че-

рез се часто оставав позаду відділу. Се давало йому спромогу утеchi, але околиця була не прижожа. Се бачив Генрик і Мексиканці, тому не звертали уваги на те, як капітан остав позаду.

Нараз поверхня степу змінила ся. Довкруги розстелився степ, без дерев і корчів. Серце Генрика забило ся живіще. Кінь, що на хвилю був успокоїв ся, нагло знова почав ставати дуба і крутитись на місци. Се спричинило, що Генрик опинив ся по заді відділу. Кінь ще якийсь час гуляв на місци а потім мов стріла пустив ся в широкий степ.

В першій хвилі залиував серед Мексиканців голоський сміх. Навіть Педро не підозріваючи нічого сміявся найдуще. Та коли Генрик в'їхав кілька сот кроків, а кінь гнав безперестанно все вперед, Мексиканці зrozуміли підступ Генрика. Гук вистрілів приглушив сміх. Та Генрик був вже за далеко. Ніодна куля не досягла його. Побачивши се Мексиканці перестали стріляти. Один тільки Педро, розлючений стратою жертви не хотів дати за вигране і на чолі кількох товаришів пустив ся в погонню за Генриком. В одній хвилі утікаючий і погоння скрились за обрієм, а табор по короткій перерві пустив ся дальшу в дорогу.

Погоння не довго тревала. Товариші Педра почали звільна приливатись, а в кінці остали так далеко позаду, що Генрик, глянувши позад себе, не зміг їх доглянути. Тепер Генрик спокійніше відітхнув та став звільнити. Се запримітив Педро, та о скільки простір між ним а утікаючим зменьшав ся, о стільки Педро тратив охоту до дальшої погоні. Відвага опускала його, бо знов, що Генрик щось нового придумав, та що у Генрика сильна рука. Страх морозом пробіг поза шкіру і

він оглянувся за товаришами. Не видно нікого.

— Щож тут робити? Чи ставати до бійки? — думав Педро.

Страх робив своє. Сумніви заволоділи його еством і він звільнив погонню. Се не богато помогло, бо Генрик нагло завернув коня і чвалом гнав на свого ворога. Тепер Педрови оставало до вибору або зустрітись з Генриком око в око, або рішити ся на утечу. В одній хвилі в його уяві змалювався страшний образ і він вмить завернув коня і зпідої сили напирав його, щоби як найскорше уніс його з очей Генрика.

Після сего капітан затривав коня і голосно засміявся а на вздогін крикнув:

— Побачимось ще!.... тоді повиснеш на найвищій тополі!....

Педро нічого не відповідав а гнав вперед мов вихор. Генрик завернув коня і помало їхав даліше. Ріжні думки почали вов стріли пролітати в його голові.

— Шкода — говорив сам до себе — що вороги блідотвари забрали в мене пістолі. Та в тій же самій хвилі прийшло йому на думку 'перешукати сідло. Затримав коня, зіскочив з него і почав скоро перешукувати кождий закуток сідла. На превелику радість знайшов два пістолі, мішочок куль та ріг з порохом. Він з радості аж підскочив і на весь голос закричав:

— Педро!.... Педро!... щастє твоє, що я скоріше не впав на сю думку, а то попамятали ти мене!...

Радіючи мов мала дитина, сів на коня і свободно їхав безмежними степами.

Другий Розділ.

Степи се безмежні простори вкриті травами і порізані то ширшими то вузьми руслами рік. Денеде виростають дерева. На пограничу тягнуться непроходимі ліси, яких доторкнула ся доперва європейська сокира.

Диких коней в Америці первісно не було. Європейці привезли в Америку коні і богато пустили їх на волю. Індіанни перед прибуттям Європейців не знали коней. Коли Індіянин побачив чоловіка на коні то думав що се одно сотворінне. Сьогодня Індіянин привикли до коня і ним дорожать. Мати коня се найбільше щастє Індіянина. Він знаменитий їзdecь, мимо того, що не уживає стременя ані сідла.

В степах волочать ся стада білих та сірих вовків. Самітно степовий вовк не страшний, але в гурті стає дуже небезпечним а головно білий вовк. Дуже небезпечними в американських степах є галюки. Америка багата на них. Найнебезпечнішою є тарахкавка, що має на кінці хвоста тарахкавку подібну до видутого, всхлого піхура. Щоби позбутися гадюк та вовків Індіяни запалюють степи. Тоді море полуміни, обіймає кілька десятків миль простору і з подувом вітру посушується вперед аж попаде на ріку і тут затримається.

Генрик їхав спокійно, роздумуючи над тим, що було та що може із ним стати ся. Коли він поглянув перед себе, то запримітив на небосхилі туман. ... Буря надходить --- подумав Генрик і почав розглядати ся довкруги, чи не побачить де якого захисту. Вітер дув з заходу а на півдні були гори. За горами видніли вершки ліса. Туди Генрик не думав ховатись, бо такий захист уважав невідповідним.

Тим часом його кінь ставав чимраз неспокійнішим а туман чорнів і з великою швидкістю зближав ся. В кінці дивний запах розійшов ся в повітря.

Генрик задержав коня. Коли приглянув ся краще туманови то зрозумів, що се наближається ся огонь. Страх огорнув його. Та не довго піддавав ся Генрик страхови. Скоро запанував над собою, завернув коня і почав стрілою на півдні в сторону гір. Гектор сам відчув небезпеку і хотічи оминути її, зі всіх сил гнав вперед мов вихор.

Нагло Генрик здергав коня і видав із себе розпучливий оклик. Перед собою у стіл гір побачив табор Індіянів, племени Команшів, найбільших ворогів „блотваріх“ Европейців. Індіяни побачивши Генрика сейчас досіли своїх коней і пустилися в сторону Генрика.

Поженне Генрика було надто критичне. З однієї сторони були кровожадні Команші а з другої огонь, що наблизав ся з великою швидкістю.

--- Що почати?... Боронитись?...

В одну мить завернув Генрик коня і пігнав прямо на огонь. Краща смерть в огні, як страшні муки і смерть з рук Команшів. В тікати на право або ліво, Генрик не

хто кілька разів вратував його від смерти.

Не довго міг Генрик віддавати ся жалю, бо побачив, як части вовків покинула погонню і завернула ся. Вовки в скорі опинилися під деревом, на якому сидів Генрик. Дике витте відбирало у Генрика всяку надію на виратування. Між вовками голод робив своє. Вони скаженіли. Один білий вовк намагав видрапати ся на дерево. Генрик витяг пістоль і виміривши добре стрілив. Вовк повалився неживим. Скоро вовки побачили, що їх товариш не живе, кинулись на него і сей-час роздерли його на куски. Та вовки скоро упоралися з убитим і почали знова драпатися на дерево, неначе домагалися, щоби Генрик ще другого убив. І Генрик стрілив в друге. Та сим разом не убив вовка, тільки зранив йому щоку. Вовк почав утікати, та прочі вовки побачили кров, і кинулись на утікаючого. На хвилю почала ся дика борба між вовками. Ранений боровсь та вскорі зник під купою білої та сірої шерсті. Коли купа розійшла ся то з вовка остали тільки кости.

Генрик хотів ще стріляти та оба дула пістолів вже були порожні. Він сягнув по порох, щоби набити пістоль. Як сильно він здивувався, коли місто пороху, висів кавалок рога. Щож стало ся?..

Коли Генрик іхав через огонь, то порох запалився і повстав вибух. Позаяк кінь летів зшаленою швидкістю то ріг з порохом, що був привязаний шнурком повисав позад Генрика і в часі вибуху не зрашив його.

Погано стало Генрикови, коли він побачив, що нема в него пороху. Що йому робити? Зголоднілі вовки нетерпеливо виждали на него. Генрик знат, що не витримає довго оттак пробути. Голод і утома готові зломити його навіть скоріше, як він міг сподіватись.

Тимчасом сонце хилило ся до западу. Червоні промінні неначе кровію зрошували степ. Під деревом розтаборились вовки і жадними очима споглядали на Генрика. Хвилі минали повільно, кожда мінuta здавала ся Генрикови вічностю. Сонце спочило, і темна ніч обняла землю. В степу замовкло тільки під деревом час від часу гаркали вовки.

Генрик не почував себе безпечно. Ізда на життє і смерть і пережиті вражіння сильно вичерпали Генрика і він чув великий потяг до сну. Скільки міг, стільки змагав ся Генрик та в кінці пореконав ся, що так дальнє годі боротись із зморою і треба шукати якогось виходу з того критичного положення.

Генрик знов про те, що степові вовки втікають від огню, але як тут огонь розложити? Злісти не можна а на дереві трудно що не буде зробити. Та на щастє намадав рукою суху галузку. Сейчас виняв кремінь і губку і став кресати. По тяжких трудах галузка запалила ся як смолоскип. Генрик з горіючою поломінню зіскочив з дерева поміж вовків і почав махати довкругт себе. Вовки сполохали ся несподіваним зявищем, зірвались чим скорше і розбіглись. Генрик махаючи одною рукою горіючим патиком другою назбирав ріща, наложив на купку і підложив огонь. Після сего видрапав ся знова на дерево. Вовки почали вертатись і вскорі знова були всі під деревом, бо горіючий патик був скритий під ріщем. З приспішеним биттем серця Генрик вижидав тої хвилі, коли мало занятьтись ріще.

Легонький вітрідь продував. Огонь повільно обнимав одну галузку по другій а в кінці обняв все ріще і бухнув поломінку. Вовки з пророзливим виттем розбіглись. Генрик зрадів, чим скорше зліз з дерева і став до-

кладати до огню дров. Коли назбирав богато ріща та дров і розложив великий огонь, Генрик сів біля огню і трохи свободніше відітхнув. Поломінь кидала довкруги червоне світло на доволі далеку віддаль. Чим даліше від огню, тим ставало темніше, а там даліше зовсім було темно. В тій темноті можна було запримітити колесо світячих точок неначе зірок. Генрик знов добрі що то не зірки, а очі диких вовків.

А сон робив своє. Хотяй Генрик намагався ходити і тим ухилитись від сну, то се на нішо не придалось. Сон таки переміг і Генрик впав при огни і помимо небезпеки заснув. Та сон його не був спокійним. Переїжджі за дня небезпеки продовжувалися у сні. Борба з вовками за дня у сні замінила ся на борбу з морськими рекінами. Йому здавалося що знаходить ся в воді серед моря і потапає. В тім прискакує рекін і отвиряє свою страшну пащку. Генрик витягає руки до оборони, але рекін вже схватив і стиснув його за горло.

Генрик пробудився. Моря і рекіна не було але в руці почув щось живого а шию мав неначе кліщами стиснену.

— Великий Боже! — що се?!, — крикнув Генрик і зірвав ся на рівні ноги. Коли крапче приглянув ся тому, що стискало його шию то пізнав, що се була гадина тарахкавець. Гадина засичала просто в твар. Генрик сейчас ухватив гадину обома руками і з надлюдською силою відірвав її від своєго горла і перерізав її ножем на двоє. Обидві часті вились по землі. Генрик хотів їх зловити і вкинути в огонь, але кров стяглася в жилах, коли побачив на руці рану від укусення.

Генрика обняв страх і розпуха. Укусенне тарахкавеця спричинює смерть в кількох годинах. На се уку-

шеннє тільки Індіяни знають лік, який заховують в тайні перед Європейцями. Генрик знов, що його чекає. По кількох хвилях глухої розпуки сказав гірко до себе: — На те я утік перед мексиканськими кулями, на те оминув диких вовків, щоби тепер умирати нужденною смертю від укусення гадини?!... Ні! — крикнув і кинувся до огню. Виняв горіючий патик і приложив до рани.

Засичіло, запах спаленого тіла розійшовся в повітря, а страшний крик вирвався з грудей Генрика. Він не зважав на біль а випікав рану. Однак біль був страшний і Генрик омлілий повалився на землю.

Третій Розділ.

Генрик не знов, що діялось із ним в часі його омління. Коли отворив очі, то побачив довкруги себе стіни людського помешкання. Се дуже здивувало Генрика і він став сам себе питати:

— Що сталося?... Чи се сон чи ява?... Відкіля я тут взявся?... Деж вовки?... Менеж гадюка вкусила в руку... ой!..

Сей оклик болю видерся з грудей в той час, коли Генрик хотів піднести праву руку Вона була опухла і оббандажована та дуже боліла. Та се тільки пригадувало недавно пережиті хвилини а ніяк не пояснювало омління. Ся загадочна зміна в його положенню приневоловала його до думання. Коли Генрик робив ріжні припущення, отворилися потихо двері і на порозі з'явилася дівчина в убранні на пів європейськім а на пів індіанськім. Побачивши, що хорій пробудився, дівчина примкнула двері і сковала ся.

— Прошу не втікати — крикнув Генрик.

Дівчина завагала ся. Не знала, що почати. Вагання пройшло і вона ріпила ся ввійти в кімнату.

— Де я — спитав Генрик дівчиці, — як ввійшла вона до середини.

— В домі трапера Франка.

— Як я сюди попав?

— Мій батько знайшов тебе непритомним при вогни.

— Хтож обвязав мені рану?

— Мій батько сказав мені, що рана походить від укусення гадюки і я ужила знаного ліку. Будь спокійний, лік є певний і ти вскорі виздоровіш.

— Дякую тобі, моя дитино сказав капітан і витягнув до неї праву руку — скоро виздоровію, то винагороджу тебе.

Дівчина сим немовби обидила ся, бо її обличе приняло похмурний вигляд.

— Мій батько трапером — відповіла дівчина — і ані я ані мій батько не жадаємо відплатити за наші діла. Те що ми зробили, се повинен робити кождий чоловік.

Сею відповідю Генрик засоромив ся. Він думав, що має перед собою дику Індіянку а не людину з вихованнем і з поняттям людськості. Щоби оправдати себе і перепросити обиджену дівчину, Генрик промовив:

— Я не думав о надгороді в гропах, лише о вдячності.

На се дівчина нічого не тідповіла, тільки заняла ся запрятуваннем в кімнаті.

— Як ти називаєшся? — спитав Генрик хотячи навязати розмову.

— Амалюнга — відповіла коротко дівчина.

— Амалюнга? — спитав здивовано Генрик. — Я не знаю такого імені. Се здається ся індіянське ім'я. Скажи мені, будь ласка що се ім'я означає, бо кожде індіянське ім'я має своє значінне.

— Що значить? — промовила дівчина. — Значить „Дочка Дебрів“.

— Ах, чудове ім'я — відповів Генрик — але відкіля воно взяло ся в тебе?

— Моя мати була Індіянкою з племени Команпів і тому мій батько прозвав мене індіянським іменем.

Амалюнга знова заняла ся прибраннем кімнати. Генрик тепер мав нагоду приглянутись краще дівчині.

Амалюнга була дуже гарною. Краса обличча гармонійно зливалася ся з гарною будовою її тіла. Довге, кучеряве волоссе спадало на рамена і надавало якогось таємничого чару „Дочці Дебрів“.

Коли Генрик любував ся красою дівчини, в кімнату увійшов сильний високого росту муштина. Довга борода спадала на груди, а вбраний був в лосячу шкіру, крою напів європейського а на пів індіянського. Сей муштина побачивши, що Генрик не спить спитав:

— Як почуваете себе, каштане?

— Добре — відповів Генрик — сподію ся, що не довго буду тобі докучати.

— Дивно мені — говорив трапер — що тут серед диких околиць я знайшов англійського капітана. Вчера попав ся мені в руки кінь, що втікав від вовків. Се привело мене на думку, що комусь мусіло притрапитись якесь нещасте.

— Ах! — закричав радісно Генрик — мій Гектор чатований.

— Було велике щасте — говорив дальше трапер — що я і Амалюнга упорали ся з вовками. Кінь утікаючи інстинктою прибіг до моєї оселі і забіг прямо на подвіре. Вовки туй-туй мали дігнати нещасливе звіря і роздерти його, та нам вдалося прогнати вовків. Кінь має богато знаків від попечення, спевностю ти капітане мусів від-бути їзду через огонь. Щож тебе приневолило до сего?

— Індіяни гнали за мною — відповів капітан.

— Індіяни — крикнув старець і урвав.

На його обличу виступив вираз непокою. Він вди-вив ся в землю і здавало ся, що поважно думав.

— Якого племени були Індіяни — спитав по хви-лі.

— Здається мені --- відповів Генрик — що се були Команші.

— Біда нам! — крикнув трапер. Сі червоні чорти слідять за нами. Та маю надію, що вони не віднайдуть моєї хати.

— Чайже по димі, що виходить з хати, можуть від-найти — сказав Генрик.

— Сего я не боюсь сказав трапер — коби який інший случай не викрив моєї хати. Моя хата стоїть в долині, заслонена горами і величезними деревами, котрих галузі навіть диму не пропускає. Я тут мешкаю вже 15 літ а не довелось мені побачити ні одного червоношкірця, около моєї хати. І тепер сподію ся, оми-нутъ червоношкірці мою господу. Та поки що там буде, ти капітане спи. Тобі треба як найбільше спочива-ти, щоби чим скорше прийти до сил... Амалюнго, ходи зімною.

По сих словах обое вийшли. Генрик остав самий овіянний найріжнороднішими думками.

— Дивні сі люди — думав Генрик — роскоші світа іх нічого на обходять. Жують серед дебрів в самоті, проводять житте без потреб і без журби. Їх не захоплюють житеві змагання, вони не бачуть і не чують житевого гамору, вони визволились з під ярма погонні зашастем — вони щасливі, тим що жують середтиши, далекі від проливу крові і від житевого митарства.

Четвертий Розділ.

Дні минали віковічним темпом. Після ясного дня, наступала понура ніч, а після ночі ясний день. І так проминуло кілька місяців від часу як Генрик опинився в домі батька „Дочки Дебрів“. Генрик цілковито виздоровів, але попрощатись з хатою трапера якось не міг. Нераз збиралася виїхати, та коли надходив означений день від'їзу, Генрик знаходив якісь причини, що відволікали його від'їзд. Нічого дивного, що веселий світ вже немав його до себе. Амалюнга прикувала його до життя серед дебрів. Йому було весело з Амалюнгою полювати на диких звірята, йому здавалося, що проводить найщасливіші дні своєї життя, коли з нею перескакував рови, ріки або колоди відвічних дебрів. Амалюнга була правдивою дочкою дебрів. Вона не здрігала ся, коли її кінь перескакував пропасти, вистріл її стрільби ніколи не схибив а її око розпізнавало предмети на далеку віддалю. Коли додамо ще до сих прикмет доброго стрільця і красу Амалюнги, то зрозуміємо чому саме Генрик відкладав свій від'їзд та вкінці рішив остатись цілі житте серед дебрів.

Генрик надумав одружитися з Амалюнгою, та не зізнав чи вона на се пристане. Ся справа була надто

таємнича, бо Амалюнга ніколи ні одним словом, ні ділом не оказала своєго теплішого чуття. Вправді її було приемно в товаристві Генрика, любила з ним полювати, часто сама запрошуvalа його до себе, та все те не могло бути доказом її кохання.

І до Франка Генрик привязав ся. Отвèртій, щирій характер трапера зробив на него чи малий вплив. Генрик пізнав шляхотність характеру Франка і тому носив в своїй душі ширі почування до сего чоловіка.

День був погідний. Франк і Генрик вибрали ся на полювання на буйволів в околичні степи. Полювання пройшло удачно, бо вдалось убити кількох буйволів. Коли стало вечеріти Франк і Генрик вибралися домів.

Їдучи звільна Генрик рішив ся виявити Франкови свої почування до Амалюнги. Довго боров ся з ваганнем а в кінці отверто висказав те, що скривав довгий час в своєму серцю. Франк вислухав широї сповіди Генрика. Ся вістка ані здивувала його, ані не втішила. Вправді по обличчу можна було пізнати, що в душі його, щось заворушилось, та він запанував над своїми почуваннями і промовив поважним голосом:

— Амалюнга є дивною дівчиною. Вона є вірним образом матери, що виводила свій рід з начальників племени Команшів. Той начальник до сего дня проклинає мене за те, що його дочка покинула його і стала жити зі мною. Амалюнга отримала від своеї матери її натуру а від мене европейське вихованне. І я в Європі не був трапером. По смерти жінки я осів в сїй хатині, де тепер живу з маленькою Амалюнгою. Довгі вічери я витрачував на виученне моєї донечки читання та писання. Коли я йшов на полювання, та й Амалюнга товаришила мені. Вона стала відрадою в мойому життю,

вона стала найбільшим і найдорощим моїм скарбом. Тобі я радий поручити в опіку свій дорогоцінний скарб, та перш постараї ся о сердце Амалюнгі. Як то вона що захоче ділити свої радощі і горе із тобою, то я не стану запорою вашого щастя.

Генриком оволоділо невимовне щастя і він став дякувати старому Франкові. Коли Генрик висказував свою поляку, вони наблизилися до хати. Нагло Франк затримав коня.

— О Боже!.. — крикнув перестрашений — тут мусіли бути Індіяни.

Чим скорше зіскочив з коня і почав приглядатись слідам.

— То були Команші! — закричав дрожачим голсом, сідаючи на коня.

Чвалом оба пігнали до хати, та місто хати застали звалища.

— Великий Боже! — з розпухою крикнув Франк — Тут були Команші і знищили мою хату!... Щож сталося з Амалюнгою?

Генрик кинувся шукати в розвалинах Амалюнгі. Та мимо страшного шукання не вдалось знайти її.

— Амалюнгу забрали з собою Команші — сказав трапер стоячи місі скаменілій. — Та біда нужденним дикунам, крикнув розхвилюваний, коли моїй дитині за подіяли яку кривду. Я ще чую в собі силу і моя рука в силі сотки червоних чортів виправити до пекла; в мені живе ще та сила, що з'єднала мені у Команшів імя „Дух-громів“,

По цих словах він спокійно почав приглядатись слідам. Придивившись доскладно висказав:

— Іх мусіло бути зо двіста. Звідсіля вони подались на північний захід в напрям скалистих гір.

Нагло Генрик запримітив якусь карточку. Скоро підняв і став читати:

,Індіяни напали і забрали мене з собою. Здається, що вертають з розбішашкої віправи. Зі мною обходяться добре. Прямують в північну сторону.

Амалюнга.“

Франк відіткнув. Випростовавшись, стиснув сильніше стрільбу, та споглянувши на північ крикнув:

— Піду за ними, хотійби прийшло ся й загинути.

— І я піду — сказав рішучо Генрик.

— Гаразд! — Тепер я бачу, що ти кохаеш мою дочку. Їдьмо, коні наші не дуже втомлені, а пороху та куль маємо доволі.

В кілька хвиль пізніше оба сиділи на конях і гнали в західно півничну сторону слідами Індіянів. Генрик подивляв зрученість Франка в вишукуванню слідів. Навіть на найтвердшій землі зумів він в повнім бігу своєго коня розріжнити сліди. Вони гнали мов дикий вихор. Любов Франка до дочки, здавалось, збільшувала його сили, додавала гарту. Його спокій зник а з цілої постави бухав огонь нетерпеливості. Раз в раз переганяв Генрика а коневі не давав ні хвилі віддиху.

Тим часом запала ніч. Місяця справді не видно було, але зорі так гарно сьвітили, що оком можна було далеко заглянути. Наші їздці запримітили купку дерев і спрямували до них. Коні були надто утомлені і зголоднілі і тому конче треба було спочинти. Скоро приїхали в лісок сейчас розложились на спочинок і довший час не промовили до себе ні слова. Кождий був занятий

власними думками. Франк зачуманий понуро дивився на тріскаючий огонь і раз в раз скриготав зубами. В його уяві малювались чорні картини. Він знов звичаї Індіянів і знов, що при розділі добичі Амалюнга дісташеться ся комусь як невільниця.

Хто знає, як довго тревалаб мовчанка, якби Франк перший не був не обізвав ся.

— Давби Бог, щоби Тляскаля її не пізнав.

Генрик поглянув здивовано на трапера і спитав хто се саме той Тляскаля.

Франк кивнув кілька разів головою і промовив:

— Тляскаля є начальником Команшів.

Се нічого не пояснювало Генрикови.

— Так щож — промовив Генрик — тож Індіяни йдуть все під проводом начальника.

— Добре, — сказав трапер, — але знай, молодче, що старий Тляскаля є батьком її матери.

— Ах! — закричав здивований Генрик і зірвав ся на рівні ноги — тепер я є спокійний і живів би собі аби її пізнав.

Трапер потряс головою з неукомпентованем.

— Сідай молодче, — сказав — і послухай що тобі скажу, а будеш іншого переконання.

Може бути, що Генрик не розумів трапера. Усів справді, але тримаючись першої думки запитав: Чи Амалюнга знає, що Тляскаля є батьком її матери?

— На щасте не знає.

— Як то на щасте — сказав здивований Генрик. Прецінь колиб Тляскаля знов, що Амалюнга його внука, то не позволив би, щоб її хтось міг якусь кривду зробити.

— Так думаеш як розуміш — відповів трапер. Послухай. Колиб Тляскаля пізнав її, тоді взяв би яко до нього належну, а тоді ми певно вже не виділиб її.

— Але почім мігби її ‘пізнати’?

— Мама витратовала їй на лівім рамени вужа, котрий є знаком родини Тляскалі. Коли той старий начальник той знак зауважить, пізнає, що є членом його родини. Через питане довідаєсь о мое імя і в тій хвилі довідаєсь, що Амалюнга є моєю дочкою.

— Дійсно, — сказав Генрик — що в той спосіб пізнати би її яко внучку. Не можу однак поняти, що крім упровадження до шатра племени, малоби їй ще яке інше грозити небезпеченство.

Не знаєш звичаїв Команшів — відповів трапер — для той так говориш. Отже річ мається так: Амалюнга вже є в відповіднім дівочим віку. Потребує її перший ліпший і вождів Команшів побачити і хотіти їй за жінку, а після їхнього звичаю, Тляскаля не мав би права відмовити. Перший жадаючий її вожд має вже право до неї. А що, чи не уважаеш сего за небезпеченство?

Але-ж Амалюнга на се не пристане! — викрикнув Генрик жалем.

Нічо їй то не поможе — відповів трапер — бо коли Тляскаля не має права відмовити, якже она могла б опиратись? Мусить бути послушною, бо так вимагає право племени.

Генрик йойкнув на ті слова і кинувся в розпуші на мураву. І Френък мовчав. Докинувши патиків на огонь, положив ся також коло огню. Чи спав того Генрик не міг видіти. Сам же-ж був в сумнім положеню. О спаню не будо мови. В його думках родились страшні

сцени, котрі страдали його. Перевертається раз-в-раз, з одної сторони на другу, неначебез леговище було за тверде, але ні, бож до такого нічлігу був призвичасний, але що думки аж надто мучили його і хотів позбутись тих видовиць, котрі йому в голові малювались.

О як охотно сївби на коня і сам оден і впав-би між рабівників, щоб міг відобрести те, що було йому в житю найдорозшим.

Однак, в тій хвилі то було неможливим, і зі своїми думками, страхами і бажанем мусів позістати безчинним аж до раня.

П'ятий Розділ.

Ледво рання зірка зрумянила всхідну частину неба, вже наші іздці досіли коний і гнали слідом. День був чуйний. Сонце розпустило свої оживляючі проміні по квітчастім степу, а бальзамова вонь розляглась в повітрі.

Коні відпічнувши через ніч сунулись мов стріла ледви копитами землі досягали.

Здалека іздці шаріючі з синьою стяжкою скалисті гори, поза котрими знаходились села Команшів. Однак помимо шаленої ізди, єщє підганяли свої коні. І мали повну причину, бо коли Команшів не доженуть перед горами, то поза ними, для них вже нема надії дістати Амалюнгу, хіба впасті. піметячись на Команшах і власне жите віддати.

Френськ, помимо того що кінь гнав шалено не спустив ока з землі щоби не згубити сліду.

Нагло, стримав коня на місци.

— Молодче! — закричав — там знова лежить напірець.

Генрик в тій хвилі скочив з коня.

— Читай що там стоїть — сказав коротко але рішучо.

Генрик читав:

“Коли будете гонити Команшів, щоби Бог дав, то ся карточка ваших очей не уйде. Зі мною обходяться добре. Оден старий начальник не позволяє, щоби зі мною зло обходились і часто вдивляється в мене дивним оком. За те не подобається мені поступоване двох начальників. Оден з них є родовитий Мексиканчик відражаючий чоловік, котрого ім'я я не могла довідатись. Другий є пристойний воевод, родовитий Команша називається „Білодерев“. Оба стараються о мене і оба уважають мене за здобич і Бог знає що зі мною станеться. Я постановила скорше умерти чим статись лупом одного або другого. Старий начальник для того взяв мене під свою опіку. Я зі своєї сторони є всегда при нім, бо маю Віру в нього.

Амалюнга“.

Сі слова склонили обох іздців, єще до ~~пільчого~~ поспіху. По дорозі змовлялися, в який спосіб можна був увільнити Амалюнгу. Однак так скоро не могли нічого певного постановити. Єдино то, що свій плян мусять розпочати вночі. Але як?

В кінці мали плян готовий, але плян дуже ризикований. Оден з них мав всунутись до табору Індіян, а другий чекати поза табором з готовими кіньми. Але якого доказати? треба було чекати з постановленем аж до послідної хвилі.

Над вечором побачили Індіян. Був то довгий шаріїздців. Френськ з Генриком скрилися за горбок, щоби Команші не доглянули їх, а самі могли добре на весь уважати. Зауважили також, що коли шаласи були ус-

тавлені, двох Індіян табор, правдоподібно в цілі польовання. Кождий з них пустив ся в іншу сторону. Однією їхали на муштангах і оба були узброєні. Френк в тій хвилі впровадив коні в корчі, котрі знаходилися на горбку, бо мабуть бояв ся, щоб часом, котрий з сих їздців не зближив ся до горбка.

Впевнившись з укритем коній, вийшов до Генрика і тепер оба приглядались сим двом Команшим, котрі тим часом віхали на степ і як здавалось зближались один до другого.

— Коли очі не милять мене — сказав по малій павзі трапер — то отої їздець є білий“. Сидить за присто на коні, чого Команші не знають, зрештою його убране здається мені не є цілком Індіанське.

Особливим способом здавалось що їздці взаємно до себе зближались. Нагло гальопом почали гнати но себе і нараз стали відділені лише річкою. Генрік і Френк зауважили що поміж Індіянами винеслась сварка.

В зlosti оба противники піднесли праву руку до гори. а тоді Індіянин шарпнув свого коня, котрий відважно пересадив ріку. Сила скоку була так велика що шустанг поточив ся і упав на землю передом, а в тій же хвилі другий їздець блискавицею став, коло безборонного. Взniс високо томагавк, чи топір і сильним ударом розплатав чашку своєму противнику, котрий перевернув ся і упав через коня на берег ріки. Побідник копнув еще тіло ногою, струтив у воду, а філі крутичи трупом, уносил за собою.

М о р д е р ц я, бож годі его інакше назвати, досів тепер своєго коня і звільна поїхав до обозу, де вмішав ся поміж прохожих Індіян.

Хвілю стояли наші їздці в поважній задумі.

Отсе, оден з тих найгірших вчинків — сказав трапер — яких в сих пущах я вже нераз бачив. Тут нема права, тут нема судії, тут нема спрavedливості. Сей лотер, котрий так страшно свого противника замордував, буде без сумніву холоднокровно кутив файочку, коли замордованого будуть шукали і нічо в його лиці не зрадить і що його помагавк є закровавлений.

Лотер, котрий того начальника замордував видававсь мені знакомим — обізвався Генриком. Його постать, його кінь є мені знані.

— Може бути — потвердив трапер, що то оден з тих відступців, котрий походить з європейських родичів, а пристав до Індіян. Є то найгірші люди. Звичайно поворот до своїх, є для них відтятій, бо се є звичайні рабівники, злодії, розбійники, котрі перед рукою справедливості ховають ся в лісі та степу. Такі, ще більше збиткують ся над тим що з їхньої крові походять.

В тім Генрик пригадав собі лист Амалюнгі і задрожав. Внутрішне почуття говорило йому, що то було тишина, котрі о її руку старають ся, а тепер для неї сей мордерський поединок відбули. Хотів вже свої думки відкрити Френькови, коли последній закричав,

— З'їдьмо до річки і побачимо що дієсь з начальником. А може ще не забитий, може ще живе, може вдасться нам вратувати його! —

Остаточно опустили свою криївку і зближились до ріки. Власне в тій хвилі вода тіло в то місце принесла.

— Жив — сказав — він живе. Лише Індіянин вміє, помимо так сильного удару, утриматись на воді. По

тих словах відвязав своє ляссо і розвинув щоб пустити. Вождь, котрий лежав тепер на воді до гори і то так, що лише твар і поверхню тіла по над водою було видко, пірнув о одну стопу глибше і лише темні зариси тіла, можна було побачити в чистій воді.

— Се дивне — сказав трапер — і оглянув ляссо.

Генрик, котрий на весь пильно дивив ся, положив оружіє на траву і скочив в воду, щоби витягнути во-жда. Бистрі, фалі пірвали його, а розіпхнувши їх силь-ними раменами, пощастилось йому врешті витягнути непритомного на верх. Тепер оба взяли непритомного і положили недалеко під вербою. Генрик приніж своє оружіє і почав сушити свої річи, а тим часом трапер за-няв ся ранезим Індіяном.

Шостий розділ.

Трапер перебувши довший час на пущі знов ся на розмаїтих средствах лікарських. З сеї нагоди, забрав ся також до Індіянина, і се здалось йому привести Ін-діянина до притомності. Але оглянувши його рану по тряс головою.

— Жите Команша — сказав — е твердше від шкі-ри буйрла, однак та діра в чашці не дастъ ся ніколи залатати. Довго він не пожие.

Тяжко ранений Індіянин, здавалось що зрозумів ті слова, бо питаючо звернув очі на трапера. Однак то був остаточний розумний погляд, бо зараз очі почали мінитись — Індіянин почав конати. Уста тихим шепо-том почали порушуватись і говорив якісь не зрозумілі слова; Генрикови здавалось що чув слово: Амалюнза.

Оба мушкини зворушені, стояли перед конаючим і побожно зложили руки до молитви за душу того, котрий був би може добрим християнином, колиб був хоч де коли слово Боже почув.

Індіян помер а душа після вірувань Індіян пішла там, де нема “блідодиць” а буде могла доволі польовати, буйволи, тепмохи, (рід великих птахів *Tetrao tetrix*) і олені.

Коли Генрик вдивлявся в згасле лицє умерлого, зродилася в нім думка великої ваги.

— Чи не булоб то добре — думав — колиб в убрани ю того начальника дістатись до обозу Індіян. Можу прецінь досить плинно говорити мовою Команшів, а решту можна лишити судьбі.

Гадку свою відкрив траперови котрий з охотою на се пристав.

— Ніч буде темна — сказав трапер — і твій спільній плян може як найліпше уdatись. Коли Всемогучий буде з тобою, з певностю можеш освободити мое дитя.

Стягнули отже з небіщика убране, Генрик з постави був подібним до Індіянина, а тим більше убране на нім дуже добре лежало. Трапер сам убирав Генрика, а позаяк знав ся на Індіянськім убраню, то не задовго Генрик виглядав, як правдивий начальник Команшів. Зрадилаб його одинока біла твар, але на се знайшлась рада. Індіяни звичайно носять при собі мішочок з червонсю корою, котрого і так червону свою шкіру єще більше червонять. Індіянин також мав з собою мішочок а трапер не задовго уладив Генрика так, що навіть рідна маті не пізмалаб його. Генрик тепер був скіпченім

Індіянином, що до убору і кольору шкіри, а кілька орлиних пер. доповнило його фігуру начальника.

Шомимо смутного положення трапер усміхнувся.

— Справді — сказав — колиб я натрафив на тебе самого. хто знає, чи я обійшов би ся з тобою по приятельски, бо ти скінчений Команша. Але то не шкодить, се на нашу користь.

Тим часом темна заслона покривала околицю, тільки огні Індіян освічували місце тaborу. Отже вигідно Френък з Генриком могли на всю уважати, що там діялось. Бачили там розставлені чаги, котрі оперті на піках стояли на кранцах тaborу, неначе камінні статуй. Поза чатами паслись мустанги, привязані до колів. Всередині великої тaborової просторони, розложились Індіани при кількох огнях.

— Може бути — сказав трапер — що Амалюнга знаходить ся в тім місци, бо здавалось мені що я видів відходячого з відтам старого начальника. Здаєсь мені навіть що то був Пляскаля. Під його опікою Амалюнга є тим часом безпечна, але боюсь, бо коли начальник пізває в ній свою внучку, тоді все страчеє.

— Не тратьмо надії — відповів Генрик.

— А дивись! — закричав нагло трапер — там показується мордерця “Білодерев“ приступає до старого начальника.—Говорять... відступець показує на степ, тепер показує на шалас... о, тепер можу присягнути що там знаходить ся Амалюнга.

Генрик, уважаючи спостереженя за слушні, не спустив також ока з тaborа, але що не зайдло нічо нового, а старий начальник повернув до шатра.

— Тепер час на мене — сказав Генрик — звертаючись до трапера.

Френк кивнув головою на знак підтвердження.

— Маю охоту піти з тобою—сказав—бо туга тягне мене до рідної дитини.

— Але через те що мій наш замір пропав би, зауважив Генрик.

— Правда, правда мій приятелю, твердив трапер—йдих сам з Богом, а я звідси буду уважати, що там буде робитись.

По тих словах подав Генрикови руку, поправив йому трохи пера на голові і змірив його ще раз очима.

— Будь съмілим заговорив і для найбистрішого ока ти є Індіянином, навіть найбільше підозріваючий стражник на постерунку нічого не додумаєсь.

Там, вказав трапер на захід — там, здається мені, мусить бути найвигідніший пункт, з котрого найлекше дістатись до обозу. Стержись, отже, щоб не зблизитись надто до індіанських мустангів, бо в тій хвилі пізналиб в тобі чужого і через ржане і порскане зрадилиб тебе. Псів, дякувати Богу, боятись не потребуеш, бо я не бачив жадного. Ті зрадилиб тебе напевно, хотяй би і найтемнішої ночі ти хотів влізти до обозу... Іди з Богом,

Генрик пішов. Передер ся через корчі наоколо горба і незадовго зник з очей трапера, котрий по тім удав ся на місце, з котрого через освічене огню міг видіти обоз докладно.

Минула добра хвиля, а в обозі Індіян нічо не змінилось. Трапер уважав напруженим оком, але нічо, щоби його мало обходити не добачив. Індіяни спокійно спочивали. Їх брунатно-червоні тіла лежали розтягнені при огни, тільки час від часу, переходить оден або другий від свого огню до другого і аби будьто відвідати приятеля або також де кому що сказати.

Жадний рух Індіян не уйшов ока трапера. Го ловно вліпив око в місце де Генрик застосовуючись до його ради повинен показатись. В кінці здавалось, що бачить його.

В самій річи нагло показалась фігура. Неначе з землі виросла, так нагло показалась. Хто інший міг бути, як не сьмілий і відважний капітан Генрик. І дійсно то був Генрик.

Досконало! Знаменито! — говорив до себе трапер — подобалось мені твоє поступоване. Оно пригадує мені мої молоді літа... Як не сподівано ти виліз звідтам, щоби, припадково навіть хто дивився в ту сторону не кине підозріння!.. Добре, добре! Не повинен скоро йти на перед, треба вперед роздивитись. Тут замовчав, бачив що Генрик пустив на перед звичайним кроком.

А тепер просто йде на шатра — муркотів — неукон-тентований, здається мені, що то за съміло!

Справді обходить пів колесом перше огнище... Най його Бог має в своїй опіці!.. То сьмілий і зручний молодець, немов би трапер! Має також він дістати мою доньку, скоро увільнить її, а Амалюнга буде любити свого спасителя.

Так говорив через якийсь час трапер сам до себе. віставши його на горбку слідячого кроки Генрика, а ми удаймось сами до табору Команішів.

Семий розділ.

Коли Генрик увійшов до індіянського табору, поминув блеск першого огниска і съміло йшов дальше просто на найбільше шатро, при котрім також горів великий огонь. Заледво зробив около п'ятьдесят кроків,

коли кількох Індіян заступили ему дорогу. Певно, що сі люди богато пили, бо голови мали не порожні і Генрик дійсно не мало заклопотав ся.

Не довго однак він жутив ся. Бачучи що лише притомностю ума може своєї цілі дісти, пішов съміло наперед. Підніті Команші вступились з дороги сподіваючись догани за своє поступоване.

На щасте зауважив то Генрик в тій хвилі і став, під час коли заточуючись Індіяни хотіли оминути його. Оден з них судив, що випадає йому у справедливитись.

— „Білий Вовк“ дав йому води огневої — сказав — нехай начальник на своїх воївників не гніваєсь.,, Білодерев“ є великий воїн, а він тілько „Білий Вовк“ Команші тримають з „Білодеревим“, хотяй дає їм червоного молока.

Генрик махнув дурно рукою, цілком не відповідаючи, а Команші раді що піанство їм удалось, пішли чим скорше до своїх огнищ.

— Дивна річ, сказав Генрик до себе, знаю тепер, що моя роля, которую відограю, є дуже вдячна „Білий Вовк“ без сумніву є той відступець, а я є „Білодерев“, о котрих то двох яко своїх конкурентах Амалюнга писала.

З тими словами пішов дальше своєю дорогою. Осторожно, а однак съміло зближив ся до шатра. За шатром побачив на превелику радість корчі, в котрих аж до шатра, коли сего буде потрібно, зможе утриматись. Ніхто його тут не зобачить лежачого, ні жадне підозріне не впаде, бо Індіяни кладуть ся на спочинок, де лишим подобається.

Не надумуючись довго, розтягнув ся на землі нечеб хотів спати. Тим часом не до спання йому було,

він чуйно уважав, що наоколо його діялось. Звідси зором міг обвесті цілий обоз, а головно хотів мати на оці огнище при найближшім шатрі. Місце, на котрім лежав укритий, було віддалене заledво на п'ятьдесят кроків від шатра, в котрім як здавалось йому знаходить ся Амалюнга.

Коло того шатра спочивалоколо три-п'ять Індіян. Одні лежали, другі сиділи; одні в мовчанці курили файки, другі розговаряли нудьгу живою розмовою.

Заледво Генрік на своїм місці добре уложив ся, нагло в так тихім до сеї пори таборі зробив ся дивний рух. Старий начальник вийшов з шатра і звернув ся до лежачих при огні вояовників, з котрих деякі позриваються і порозбігались в ріжні напрями. По якійсь хвилі почали збігатись Індіяни зі всіх сторін і незадовго було їх зі сто при огни.

З певностію мала наступити якась нарада в важній справі.

Коли всі вояовники посідали наоколо огню, виступив старий начальник. Довге його як сніг біле волосе спадало йому на лиці, що тому бронзовому лицю надало дивно-характеристичний вираз. На задній часті голови волосе було звязане і на знак гідності начальника пріображене в орліні пера.

— Комамші! — почав начальник говорити! — слухайте слів вашого найстаршого начальника. Тляскаля жив вже так довго, що вісімдесят зим завіяло з скалистих гір, а хотяй його ноги стратили силу, дух його є всегда черстvий.

Шмер потвердженя його слів перебіг навколо згромаджених.

Начальник говорив дальше:

Тляскаля не має дітей. Тляскаля мав дочку, але „блідолицій“ скрав її серце і притягнув її до блідолиць. Маніту може знає чи вона живе ще чи ні; отже очі Тляскалі упали на сина його брата, найхоробрішого поміж молодцями Команшів. Білодерев є мною назначений яко начальник. І знова розляг ся шмер задоволеня. Тляскаля говорив дальше:—Білодерев виконав значну виправу. руки моїх молодих войовників є сильні, а старий начальник тішить ся, що має так доброго заступника. Але і Білий Вовк, якого наше племя приняло за свого, також приложив ся до того, що мій народ є на злобичу так богатий. Нехай Білий Вовк вийде і подасть руку старому начальникови.

З поміж зібраних виступив якийсь чоловік.

Був то відступник, евроцеєць здавалось, котрого Команші називали Білим Вовком. Генрикови здавалось, що того чоловіка вже десь бачив.

Білий Вовк в дуже упокоряючий спосіб подав руку Тляскалі, що здавалось, дуже утішило його.

—Білий Вовк—почав знова Тляскаля — хоч білий має червоне серце; він любить Команшів як рідних братів. Білий Вовк показує Команшам де можуть найліпше рабувати і лупити а від коли товаришить Команшам, від тоді войовники є богатими,

Тими словами Тляскаля трафив Команшам до серця бо почали з усміхом вдоволеня кивати головами.

—Мій брат нехай говорить—сказав Тляскаля звертаючись до Білого Вовка.

В тій хвилі запанувала тишина хоч маком сїй. Кождий був цікавий, що він скаже. Білий Вовк споглянув триумфальним поглядом наоколо а тоді почав говорити.

Але що йно кілька слів вимовив, коли Генрик за мало
що не зрадив ся окриком здивовання,

— То се ти нуждарю—мрукнув сам до себе—біда
тобі душегубе! Білодерев знаходить в мині mestника...
Ти е Дон Педро а не Білий Вовк!...

Тим часом Білий Вовк, чи знаний нам Дон Педро,
почав говорити:

— Приятелі! хоробрий Тляскаля говорив правду,
його яzik не є роздвоєний як вужа тарахкавця. Білий
Вовк наповнив руки своїх нових братів; хтож сьміє то-
му перечити? Часом тільки іде до блідолиць, але серце
його знаходить ся всегда у Команшів. Приятелі його
знають, що начальники сказали щоби він вибраав собі
з грабежі щось найліпшого. Білий Вовк ніколи сего не
зробив. Нині однак думає інакше. Мої приятелі і брати
взяли в неволю дівчину. Білий Вовк не має жінки, не-
хай йому дадуть Дочку Пущ. З лиць присутніх можна
було піznати що всі пристають на те. Віdstупник з у-
контетованем споглянув наоколо і видячи що нема ніко-
го щоб йому дівчини боронив, звернувсь з триумфаль-
ною міною до Тляскалі.

Той однак з великим невдоволенем вислухав послі-
дні слова, потряс головою і наказав рукою мовчанку.

— Слова Білого Вовка є правдиві, однак не може
присвоїти собі права до річи, котра є власностию іншого
начальника. Дочка Пущ є частиною добичі, котру Тля-
скаля для себе вибраав. Його старість потребує догляду.

Віdstупник усъміхнув ся на ті слова.

— Щож то шкодить? Дочка Пущ може бути дочкою
начальника, а жінкою Білого Вовка.

Та увага здавалась бути всім слушною і всі голосно
давали свої потвердження. Оден лише Тляскаля потряс

головою. Значить, що на те не хоче пристати. Але чи зможе оперти ся звичаєви? Тляскаля, видячи що всі є за Білим Вовком, зачекав хвильку щоб зібрати думки.

—Мої брати—сказав вкінці—nehай слухають моїх слів. Припушкаю, що після моїх бажань, поїстивите мені Дочку Пущ на власність. Властитель отже має право своєю власностию розпоряджати. Мовчанка ваша твердить, що маю слушність. Коли отже Тляскаля має право до Дочки Пущ, може її дати тому, кому він хоче. У Команшів є звичай, що перший котрий стараєсь має першеньство. Білай Вовк є хоробрий войовник, але і Білодерев є неменче хоробрим. Білодерев дістане Дочку Пущ бо вже вчера о ню старав ся. Білай Вовк нехай выбере собі жінку з поміж дочок приятелів і братів. Чиж дівчата Команшів не є гарні? Чиж не працюють як степові пчоли.

На ті слова начальника відступник бувби о мало що не випав зі своєї ролі. Очі його заіскрились глядячи на згорблену стать Тлякалі.

—Отже в сей спосіб хочете мої прислуги винагородити—заверещав.—Найперше хвалять мене, кажуть вибирати собі, а коли выберу, не хотять дати. Команші!—на ваш суд здаєсь. Знаю, що ви справедливі. Говоріть, дістану Дочку Пущ, чи ні? Думки тепер поділились, але здавалось, більша половина була по стороні Білого Вовка. Зі всіх сторін долітали слова: Білай Вовк є великий войовник. Дати йому Дочку Пущ! Вже мали приступити до голосовання, коли Тляскаля ще притягив бурю.

— Зачекати — закричав — аж доки Білодерев не поверне з польовання.

Слови не були даремні і успокоїли взбурених. Ува-

жали се за слушне, щоби неприсутному начальникові, котрий для племени немало положив заслуг, не відбирали голосу. Стало на тім щоб зачекати.

— Де е Білодерев? — закричав відступник, бо знав, що коли хоче дістати Амалюнг'у, мусить кувати жалізо поки тепле. Бо наколиб Тляскаля дізнавсь, — без сумніву його справа пропалаб. Длятого закричав:

— Де е Білодерев? закличте його!

— Начальник перед трома годинами удав ся на полюване — відозвав ся оден з Індіянів. Я бачив коли виїзджав на степ.

— Якто — закричав відступник — чи Білодерев не знає обозових прав? Чиж не знає. що не вільно полювати, коли огні розложені?

Наступила глуха мовчанка. Всі спустили очі на землю, бо оскаржене було слушне.

Коли Білодерев переегулив обозове право — закричав знова Білий Вовк — то також стратив те право, щоб його вислухати. Нехай мені дадуть Дочку Пущ, а на завсігди зістану при Команшах.

І знова схилились присутні на сторону відступника

Нагло і то в самий час прийшла надзвичайна думка до голови Тляскалі. Він сказав Команшам, що в тій спріві і Дочка Пущ повинна бути присутною. — Припровадити невільницю — сказав — хай сама вибирає.

Генрик в своїм укритю все те чув і видів. З великою нетерпеливостию очікував, що з того всого вийде. Послідні слова уразили його аж до глибини серця. Пізнав страшне положене Амалюнгі, котра має бути примушеною сама на себе видати засуд згуби. Встав отже на ноги і сильно стиснув в руках штилет.

Заслона порушилась і увійшла Амалюнга, неначе яка королевв. Съмілим і певним кроком зближилась до колеса згromаджених і стала коло Тляскалі.

— Чого жадаеш мій отче від своєї дочки? запитала ся.

— Нарід Команшів — заговорив Тляскаля дрожачим голосом — казав тебе закликати, щоби ти вибирала. Двох войовників старає ся о твою руку. Білодерев і Білий Вовк. Кого вибираєш з них?

— Погорджую одним і другим мій отче! — відповіла Амалюнга.

— Не можна тобі погорджувати войовником Команшів, котрий є хоробрим, сказав на те поважно Тляскаля

— Ти взяв мене до неволі шляхотний начальнику — заговорила Амалюнга — ти повинен мною опікувати ся.

— Я хотів — відповів Тляскаля — але напе право заказує мені те робити. Я є зобовязаний віддати твою руку тому великому начальникови, котрий зажадає її, коли не маю ніякої важної причини сему відмовити. А хтож може що закинути Білодеревови і Біому Вовкови. Щастем для моєї дочки е, що має вільний вибір. Білодерев знаходить ся тепер на степу, Білий Вовк там стоїть.

Кого ж вибираєш?

Треба зачекати, аж доки Білодерев не вернесь — сказала з великою притомністю Амалюнга.

В тім сказав Білий Вовк:

— Дочка Пущ знає так добре неприсутнього начальника як і мене, для чого ж хоче з вибором чекати? Сі слова сказав, вже для того, що бояв ся Білодерева. Сподівав ся, що Амалюнга склонить ся скоршо до Індіянина, чим до нього.

— Жадаю, щоб в тій хвилі осьвідчилася — крикнув осьмілений хвилевою тишиною.

Амалюнга поглянула наоколо. З лиця згromаджених вичитала, що і они жичуть соб і щоб вона зараз осьвідчилась і Тляскаля навіть так сказав її.

Думно взнесло дівча голову. Постать її освітлена червоним блеском бухаючої поломіни з огню, видавалась поважною маестатичною. Очі її палали.

Коли вже маю осьвідчатись — сказала сильним голосом — то осьвідчуя, що жадного з них не хочу. Волю отсего старця додглядати, чим зістати жінкою одного з двох.

Шмер неукоптентованя розійшовся поміж згromадженими. Білий Вовк, а радже Дон-Педро найбільше зlostився і заявив, що скорше не уступить доки Амалюнга сего, або того не вибере.

Мусиш вибирати моя дочки, начав Тляскаля.

— Коли інакше вже бути не може — відповила Амалюнга — то волю неприсутнього начальника, чим сего нуждара.

Як би грім ударив в згromаджених, так всі оніміли, на те цілковито несподіване ов'явідчене. Дулали однак, що Амалюнга вибере собі білого яко свого земляка. Дон-Педро скочив не начеб ѹого змія укусила.

— Не хочеш мене! крикнув — однак моєю будеш, так як я Білий Вовк називаюсь.

По щож грозити їй — відповів Тляскаля поважно. Чи ти сам не піддав ся вирокови дочки Пущ? Щож отже, коли вирок випав на твою некористь? Дочка Пущ є власностю Білодерева. Ходи дочку!

То сказавши, взяв її за руку, щоби відпровадити її до шатра.

Осьмий розділ.

Заледво Тляскаля з Амалюнгою зробив кілька кроків наперед, коли Білий Вовк сильним голосом закричав за ним:

Білодерев не жив!

Тляскаля затримався і зі всіх сторін оклик здивовання не живе?

— Так не жив — відповів Дон-Педро — не жив. Там, та річка уносить його тіло до ріки Rio del Norte. Я бачив як його тіло пливало по воді мов риба в котрій нема житя.

Наступила глуха тишина.

— Білий Вовк — сказав поважно Тляскаля — сказав слово, котре засмучує наші сердця. Нехай же нам тепер скаже з якої причини наш відважний начальник умер і нехай своє тверджене удоводнить.

— Нічо лекшого як се — сказав Дон-Педро. Я бачив як Білодерев плив не живий в воді, а муштанг його разом з ним впевностію хотів перескочити ріку і упав в воду.

Ті слова не подобались Команшам. Як здавалось не вірили в іправдивість того оповідання, бо недовіруючі потрясали головами.

Тоді відступець бачучи, що не вірять, запросив всіх щоб пішли з ним на місце, де мав знаходитись труп. Зірвалось кільканадцятьох, щоби піти з ним, коли ж в тій хвилі зайшло щось таке, що їх від сего заміру встримало. Таємничо, несподівано указалась постать Білодерева в сьвітлі огнища. Звільна постать зближалась і нарешті стала поставою, можна сказати театральною.

— Білий Вовк хотів убити мене — заговорила постать приглушеним голосом.

Неописане вражінє зробило те заявлене Білодерева і його таємнича поставка.

Індіяни перелякалися, але хто ж спішіше переляк Білого Вовка? Приложивши руку до ножа стояв як врітій з витріщеними очима, міряючи свого противника від стіп до голови. Був же то дійсний Білодерев, чи може його дух? Знає о тім, що з так розплатаною чашкою жить не міг, а однак видить його перед собою.

Тільки Тляскаля заховав притомність ума.

— Білодерев живе — сказав, а то тішить серце начальника. Нехай мій брат приступить близьше і послухає радісної для нього новини.

Але Білодерев не рушився тільки стояв в перший поставі.

Велика медицина наповнила моого духа — сказав зміненим голосом — в завтра мої брати почують її від мене.

— Дочка Пупц належить до Білодерева — заговорив Тляскаля, нехайже начальник возьме її під свою опіку.

По тих словах злапав старець Амалюнгу за руку і запровадив її до начальника, все ще поза колесом Індіянів стоячого.

Під вражінem тої дивної сцени пішла Амалюнга за старцем. Але коли старець віддав її Індіянину, відступив. Коли Амалюнга почула, що Індіянин злапав за руку, тоді перестрашена хотіла вирватись і утіchi до Тляскалі, але Індіянин шепнув їй щось до уха. На той шепті Амалюнга задрожала і вже не старалась щоб вирвати свою руку.

— В завтра мої брати довідають ся о великій медичині — сказав Білодерев і удав ся нібито до шатра, але в самій річі скрутів в корчі, в котрих зник Команшом з очій.

Так отже нарада взяла свій конець в задоволяючий спосіб. Одні і другі порозходились до своїх огнів, раді, що слова Білого Вовка не здійснилися.

Натомість Дон Педро скриготав зубами і заприсягнув пімсту тому, хто йому його заміри перетяг. Він додумував ся якогось підступу, однак не міг впасті на гадку, в який спосіб сплетено йому такого фігеля. Щоби майбутній Білодерев мав бути Генриком, того він думати не міг, але підозрівав, що то була справка самих Індіян. Однак не довірючи всьому, вишукав собі безпечне місце, звідки міг би легко втічі, бо коли то був дійсний Білодерев, то побут між Індіянами уважав за нехибну смерть.

Тимчасом майбутній Білодерев був вже в ліску по зачатами. Темнота ночі сприяла їм дуже в їх утечі.

— Освобожені! шепнув Генрик — вже нам тепер нічо не перешкаджає.

— Тисячна подяка, пане капітан — заговорила з тиха Амалюнга. — Боже милосердний, хтож був би міг сподіватись такого обороту річи! Де мій батько?

Чекає на нас там на горбку.

— Дальше, чимскоршє спішім до нього! — благала нетерпеливо Амалюнга.

— Так то скоро не йде сказав Генрик. Там дальше пасуть ся мустанги Команшів, суджу, що добре буде коли ти вишукаеш свого воя, котрого тобі Команші забрали. Я сам не думаю перший утікати, бо можливо що вишлять погоню за нами.

Амалюнга хвилю надумувалась, а потім пішла за Генрихом в напрям, в котрім коні знаходилися. Без жадної перешкоди дістались на місце. Амалюнга зараз віднайшла свого муштанга, котрий здавалось, пізнав її бо спокійно позволив всісти на себе. Тимчасом Генрик мав трохи клопоту зі своїм, бо мустанг рвався і храпав. В кінці мусів піддатись волі Генрика.

Тепер наперед! — викрикнув Генрик, закинувши коневи узлечку. Туди поїдемо на горбок, а з відтам на широкий степ.

Заледко ті слова вимовив, як обое рушили з місця. Однак не старались відіхти по тихо і не спостережені, власне хотіли показатись, не начеб для роздражнення. Немов близкавиця перегнали через стадо переляканіх мустангів і через переражені чаті. Чатуючі справді кинулись до своїх коней, що би дати погоню за утікаючими, але в хвилевім замішаню не легко удалось їм вишукати своїх коней і дістатись їм на хребет.

Обое утікаючі тимчасом були вже далеко, нім перші з погоні надіхали. На переді гнав якісь відважний їзdecь, з лицем встекlostию палоючио. Був то Дон-Педро.

По мимо того, що утікаючі напружали сили, Педро що раз то більше зближався. Може се булоб йому не удалось, але мустанг Генрика не хотів бути послушним, отже і Амалюнга опізналась.

— Ідь на перед — крикнув Генрик — батько чекає під горбком... я собі дам раду.

По короткім ваганю Амалюнга пігнала летом вітру на перед.

Генрик власне переїджав по-над річку і то коло дерева, де з певностю ще лежало тіло замордованого

начальника, коли вовки не зіли. Але ся думками хвилево майнула через голову Генрика, коли ж нагло засви стало ляссо і злапало за шию. Сильне шарпнене звалило його з коня.

Але щойно упав на землю, в тій хвилі вже був на ногах і скинув ляссо з шиї. Доставши штилету чекав на противника.

Але щож то? І Дон Педро упав з коня. Лежав тут же під деревом нерухомо. Генрик прискочив до него і з перераженем побачив, що Дон Педро, спадаючи з коня, ударив головою так сильно о дерево, що розіплата вів чашку і смерть в тій хвилі наступила. Під деревом знаходив ся ще труп начальника збрзглий тепер мозгом свого мордерця. Упадок Дон Педра наступив для того, що його мустанг злякавсь трупа лежачого під деревом.

— Тут сам Бог осудив і укарав мордерцю — сказав Генрик сам до себе—сідаючи на коня неживого противника, бо мустанг перший утік, однак кінь Педра стояв переляканий дрожачи.

Час був великий, бож погоня була вже недалеко. Але кінь Педра був знаменитий верхівцем і незадовго заніс його на отвертій степ.

Місяць власне висунув ся і освітлив околицю. На свою велику радість побачив Генрик трапера і Амалюнгу, що чекали вже на него. Генрик чимскоршше пересів ся з мустанга на свого Гектора, а потім всі троє в товаристві обидвох мустангів індіанських, котрі добровільно бігли за ними, пігнали блискавкою дальнє степом.

Команді побачивши в сьвітлі місяця утікаючих

подвоїли свою силу. Утікаючі могли певно спуститись на свої коні, однак побоювались несподіваного випадку.

Нехай-би приміром упав кінь, що дуже легко на степу за-для множества дір і ям могло статись, тоді попалиб ся в страшне небезпечество.

— Я не хотів би розливу крові — сказав трапер — але здається мені, що тим червоним чортам треба трохи нагнати страху.

І мені так здається — потвердив Генрик — бо наші коні надто помучимо.

— О, — закричала Амалюнга — ощадіть людей, застрільте їм ліпше коні.

Однак оба їздці не були так мягкого серця.

Коли два коні позбудуться своїх їздців — сказав трапер — то цілком інше зробить вражінє. Ідь повільніше та припустім їх на стріл.

Звільнили їздці коні, що, Індіян еще до більшого поспіху наклонило. Бідаки думали, що коні утікаючих звільняли.

— Тепер час! — закричав трапер — возьми того на право на ціль, а я того на ліво!

Дві стріли загриміло по степу... і два коні Індіян позбувши їздців, побігли в противну сторону.

Немовби в долоні траснув, всі Індіяни завернулись і еще з більшим поспіхом, чим передтим пігнали назад.

— Ага — закричав съміючись трапер, не казав я: Ліпший кінь без Команша, чим Команша без коня!

Завернули тепер коні і поїхали за Амалюнгою, котра поїхала на перед.

— Молодче — відізвався трапер — все на добре обернулось. Моя дочка є вільною, а ти їй припровадив батькови Амалюнга є твоєю.

Генрик задріжав.

— Але чи Амалюнга на се пристане? — запитав не съміло.

Вже пристала — відповів трапер — сказала мені то, коли дрожала о твоє жите, коли ти ляпив ся сам з відступцем.

Генрик видав тихий оклик радости. Підігнав свого коня і в тій хвилі знаходився коло боку Амалюнги.

Що там вони з собою говорили не напа річ, досить що не задовго потім, хату відбудували, а трапер, Амалюнга і Генрик поїхали до Санта Фе, де наступив слюб молодої пари в костелі.

Дев'ятий Розділ.

Минуло кілька літ від часу в попередніх розділах описаного. Всё змінилось. Генрик вже не повернув до війська, тілько що богатий, окупив ся на берегами рік. Пекос в чудовій околиці на пограничу степу Трапер Френьк зістав ся з дітьми. Натура тягнула його всегда на степ, на польоване. Генрик товаришів йому часом але не охотно, бо не міг забути о небеспеченьстві, в якім Амалюнга знаходилась, а взглядно, що Команші не рідко показувались.

Вже було над вечером, коли Генрик з Амалюнгою побачили зі степу вертаючого батька. Против звичаю не їхав на коні, але осторожно провалив його за уздечку.

— Що то значить — сказав Генрик — чи ж його кінь мав собі вивихнути ногу... Але ні, батько щось привязав коневи на хребті. Здається мені, що то тіло чоловіка.

Зіставивши Амалюнгу, вибіг скоро на против свого тестя, себто пхатий цікавостю, себто аби йому щось помогчи.

— Що се е? — запитав коли зблизив ся.

— Я знайшов сего Індіянина на пів замореного — відповів Френък. З певностю в утечі кінь скинув його, а Команші зіставили його непрітомного... То є Тляскаля — додав по тихо — дивним випадком дістав ся мій старий неприятель в мої руки і то єще в такім стані!

Посеред розмови і ріжних бадань прийшли оба до дому, почім Генрик вніс старця до кімнати і положив на постели.

В тім вбігла Амалюнга.

— Ото твій приятель і добродій — сказав Генрик.

— Тляскаля — крикнула здивовано Амалюнга.

— Так, то є Тляскаля, втрутлив трапер.

— Великий Боже! — вздихнула Амалюнга — дивні твої діла! Але як нужданно сей чоловік виглядає! На нім нема ані дрібки тіла.

Голосна розмова привернула Тляскалю до притомності. Отворив очі, повів ними наоколо і в кінці зупинив на Амалюнзі. Без сумніву пізнав її, бо лице розяснилось. З трудностю витягнув до неї праву руку.

— Дочка Пущ — вишептав.

— Амалюнга злапала за руку.

— Богу най буде подяка — сказала — що зможу доброму начальникові відвдячитись за його милосердія і опіку надо мною.

— Дочка Пущ є доброю скво (squaw), вишептав Індіяник.

— Тляскалі серце дуже боліло, коли в тій злій ночі утратив і коли подібно з блідотваром утікла.

Френък чуючи ті слова кивнув на Генрика.

— Чиж маємо Тляскалі сказати, що вони собі рідні.

Френк кивнув головою, а Генрик з Амалюн'гою відійшли на бік.

— Амалюн'га — сказав — маю тобі велику таємницю відкрити.

Амалюн'га поглянула на мужа великими очима.

— Мама твоя була Індіянкою, з племени Команшів — говорив Генрик — ти втратила її будучи дитиною.

— Знаю о сім — відперла Амалюн'га, але до чого се провадить?

— Вислухай мене до кінця — перервав Генрик — а довідаєшся. Отсей слабий Індіянищ е батьком твоєї мами, а твоїм дідусьом.

Великий Боже! — закричала Амалюн'га — чи се можливе? Доперва зачинаю розуміти, для чого він по вітцівськи зі мною обходився, а мене до нього серце тягнуло. То був натуральний інстінкт, котрий без нашої съвідомості пхав нас до себе... Зараз піду обяснити його, яка близька родинність нас лучить.

— Ні, не тепер — перервав Генрик — він ще слабий, а нагла радість могла пошкодити. Ти маєш знак на рамени, виколений знак вужа. При спосібності, неначе не умисно покажеш йому в завтра або пізнійше той знак, а решта піде гладко.

Амалюн'га приняла сю увагу за слушну. З великою печаливостію доглядала Індіянина, знаючи чим для неї він є.

По кількох днях, коли Тляскаля прийшов до себе, урядила се так, що її раменю відкрилася і начальник мусів сей знак зобачити.

І зібачив його в тій хвилі.

Хтож опише здивоване старця на вид вужа?

— Для чого моя дочка має на рамени виколеного вужа?

— Бо моя мама такий самий знак носила — відповіла Амалюнга.

— Чи мама моя дочка була Індіянкою?

— Так, походила з племені Команшів!

— Маніту о великий — закричав Тляскаля — Амалюнга чи Дочка Пущ, може бути лише дочкою моєї дитини!

— Так, я е твоя внучка! — закричала Амалюнга і схватали старця за руку.

В тій хвилі двері отворилися і увійшов Френьк з Генриком. Оточивши їхого ложе і кождий схватали за одну руку. Тляскаля замкнув очі, а слези радості витиснулись з під повік.

Була то найщасливіша хвиля в їхого довгім житю.

Але не була остатня, бож старий начальник ще богато літ прожив на лоні щасливої родини.

ВЖЕ ВИЙШЛА! ВЖЕ ВИЙШЛА!

довго очікувана а найпотрібнійша книжка для кожного, що приїздить в новий
світ, а то:

**„ПРОВІДНИК“ або практичний підручник
до науки англійської мови,**

в короткім часі і без помочі учителя.

Книжка обнимає 10 великих аркушів друку (320 сторін) а містить в собі: азбуку
руську і англійську писану і друковану з вимовою, найновійшу і найлемкішу граматику,
розмови руско-англійські на всякі слухаї, великий дуже гарно уложений і
повний руско-англійський і англійско-русский СЛОВАР з вимовою кожного виразу,
порадник, як писати рускі і англійскі листи на ріжні оказії, взір на Моні-Ордер
і всі найпотрібнійші інформації для всіх як: за міри, ваги, час гроші і т. д.

Ціна сеї книжки \$1.50, а в полотняній оправі з золотим витиском \$2.00.

Хто ордерує 5 штук нараз даємо один даром.

Замовляйте у Видавництва на виразну адресу:

Ruska Knyharnia

850 MAIN ST.

КАТАЛЬОГИ КНИЖОК ДАРОМ.

WINNIPEG, MAN.

**Русько-Англійський і Англ.-Руський
Кищенковий Словарець**

обнимає 8,000 виразів, 208 сторін дрібного друку, з граматикою, азбукою друкованою і писаною і що найважнійші з вимовою англійських слів.
Словарець оправлений в мягоньку скірку оздоблений гербом України і золотим витиском.

Це перше, одноке видане в українській мові.

Словарець є тим коначний для кожного Русина, що дасть ся носити завсігди в кишені, а щоби скоро знайти потрібне слово, на те є поазбучний реджістер так в руській як в англійській часті.

Ціна словарця 75 центів.

Замовленя посыайте до:

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST. WINNIPEG; MAN

Як писати листи?

Найновійший і найпрактичніший Русько-Англійський листівник , 288 сторін	75с.
Порадник як писати любовні листи , з додатком любовних віршів, промов та желань	35с.

Нові книжки до науки та просвіти.

Учебник Рільництва , до ужитку для практичних рільників	\$2.00
Пасіка , наука про те, що треба знати і робити, аби пасіка добре вела ся	20с.
Про рослини , отрути, зілля і деякі дерева	15с.
Домашня птиця	10с.
Підземне царство , книжка з 64 образками	15с.
Дикі люди , де і як вони живуть	25с.
Жите ростин , анатомія і фізіологія ростин	25с.
Всесвітна історія , старина історія	\$1.00
Енеїда , поема І. Котляревського, з образками	25с.
Про кредитні кооперації	10с.
Історія землі , минуле і будуче землі, з сорок і однією образками.	15с.
Про воздух і про погоду	15с.
Автономія України	15с.
Амулёт , Івана Франка	40с.
Синя фльота , I. і II. части	\$3.00
Проблеми сучасної естетики	\$1.00
З фільозофії політики	75с.

Катальоги книжок та інструментів даром.

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST.

WINNIPEG, MAN.

Жадайте оказового числа!

Приймається передплата на тижневу ілюстровану часопись

„Канадійські Вісти“

Ціллю нашої часописи є давати українському народові правдиву просвіту, піднести його з занепаду морального і культурного, ширити національну свідомість і поставити його на рівні з другими культурними народами.

В „Канадійських Вісٹях“ поміщуюмо крім поучаючих статей вісти із життя Українців в Галичині, на Буковині, в російській Україні, в Сполучених Державах, в Бразилії та в Канаді; дальше подаємо короткі огляди найважливіших подій з цілого світа, поміщуюмо ріжні поради і інформуємо про відання нових книжок. Для розвеселення Ви. Читачів отираємо в нашій часописі „Веселий куток“. В „Додатку“ друкуємо гарну і займаючу повість.

Нашу часопись прикрашуюмо ілюстраціями з світових подій. Крім того на всякі запити наших передплатників подаємо безкористно поради.

Політика входить в програму нашого Видавництва о стільки, о скільки, вона торкається нашого національного життя.

Полемік (сварок і лайок) не поміщуюмо. До письм радо поміщуюмо, але тільки ті, що обговорюють загальну справу, яка торкається нашого національного або громадянського життя.

„Канадійські Вісти“ є органом „Руської Книгарні“. Виходять раз в тиждень в четвер.

Річна передплата виносить 1 долар на рік.

Кожному передплатникові дамо премію.

Передплату треба вислати на адресу:

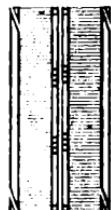
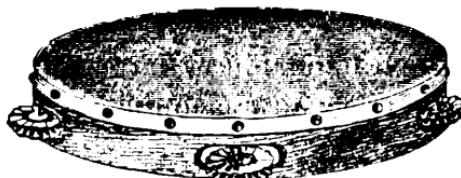
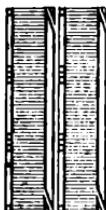
„KANADIJSKI VISTY“

P. O. Box 3628 B.

Winnipeg, Man.

Спеціяльна Оферта!

--- БУБЕН ДАРОМ ---

До кождого замовлення додаємо бубен
вартості **\$2.00**

СПЕЦІЯЛНА ОФЕРТА НА **КРАСНИЙ ГРАМОФОН**

І ВІСІМ НАЙКРАС-
ШИХ ПОДВІЙНИХ
ПЛИТ ДО ГРАНЯ:
съпіви, хори, танці,
куплети... лише за
попередним наді-
сланем

\$2.00

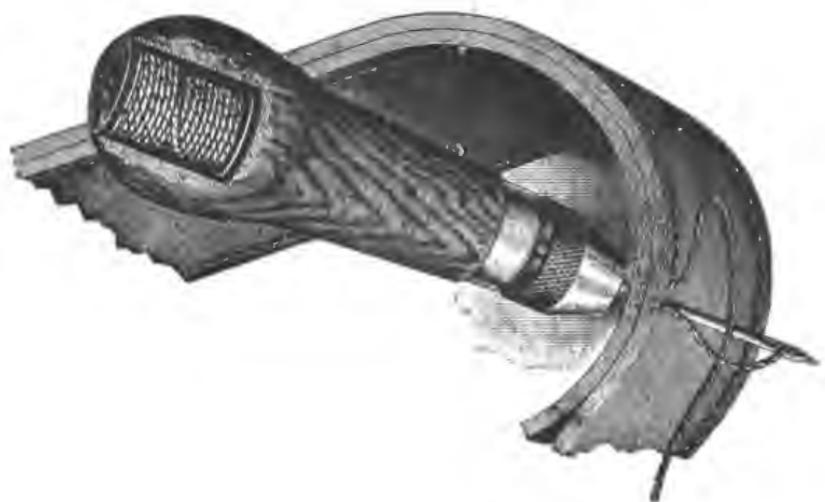
а 13 дол. як отри-
маєте грамофон.

Додаємо 1000 голок.

RUSKA KNYHARNIA
850 Main St.

Winnipeg, Man.

Небувала нагода для кождого! Потрібне шило.

Много грошей марнує ся, через упряж, сідла, черевики, і інші шкіряні предмети, котрі руйнують ся з причини недбалості. Викинута вартістну шкіряну річ, котра попукала є велика помилка. Роблячи се, ви примушуєте себе купувати нову річ, за яку платите великі гроші. А вашусід заощадив ті гроші, діставши собі завчасу шило.

Ви можете дістати найменшу шило даром, коли при numerуете собі „Канадійські Вісти“ на один рік. Тою швайкою будете шити без всякого труду випу упряж, сідла, черевики, понсі і все інше. Своєпатентованою швайкою може шити жінка чи чоловік так само як і машиною. В швайці знаходить ся один клубок павоскованої дратви, котру зараз можна уживати.

Шило має діамантовий конець і містить в собі кілька запасних шил, котрі дають найлучшу сатесфакцію.

Чому ж би вам не заслати до нас 1 дол. на передплату „Канадійські Вісти“, на що красну часохись, що виходить тижнево і подає богато новинок ріжного рода, а також наукові і економічні статті, пропонуючи як фармера, робітника так і других.

Отже виконуйте ю картку, яку низше подаємо, і залучіть \$1.45 та заспіліть до нас, а дістанете дві річки, котрі вам дуже потрібні: газету і патентовану шило.

Канадійські Вісти

Box 3628 Stn. B.

Winnipeg, Man.

Жадайте оказового числа!

Приймасть ся передплату на тижневу ілюстровану часопись

„Канадійські Вісти“

Ціллю нашої часописи є давати українському народови працівнику просвіту, підносити його з залишаду морального і культурного, ширити національну свідомість і поставити його на рівні з іншими культурними народами.

В „Канадійських Вістях“ поміщаємо крім поучаючих статей вісти із життя Українців в Галичині, на Буковині, в російській Україні, в Сполучених Державах, в Бразилії та в Канаді; дальше подаємо короткі огляди найважливіших подій з цілого світа, поміщаємо ріжки поради і інформацію про віддані нових книжок. Для розвеселення Ви Читачів створюємо в нашій часописі „Веселий куток“. В „Додатку“ друкуємо гарну і займаочу повісті.

Нашу часопись прикрашуюмо ілюстраціями з світових подій. Крім того на всік запити наших передплатників подаємо безкористно поради.

Політика входить в програму нашого видавництва о стільки, о скільки, конна торкається ся нашого національного життя.

Полемік (сварок і лайок) не поміщаємо. Дописи радо поміщаємо, але тільки ті, що обговорюють загальну справу, яка торкається ся нашого національного або громадянського життя.

„Канадійські Вісти“ є органом „Руської Книгарні“. Виходять раз в тиждень в четвер.

Річна передплата виносить 1 долар на рік.

Кожному передплатникові даемо премію.

Передплату треба висилати на адресу:

„KANADIJSKI VISTY“

P. O. Box 3628 B.

Winnipeg, Man.

Чародійна рожа і Перстень	20	ц.
Оповідання про Григорія	20	,,
Чого учив Христос	15	,,
Кароля, прегарна повість з життя дівчини, 160 сторін	40	,,
Убійники, гарна драма в 5-діях, II видане	25	,,
Гореслав, історія про сина Геновефи, його жите і страсти	25	,,
О двайцяти таблицях, байки	30	,,
Серце чоловіка съятинею Бога, або осідком дівола	15	,,
Історія про сироту Івася	15	,,
Пісні про Канаду і Австрію та М. Січинського, 5-ти побль- шene відале	40	,,
Славні пророцтва Арабської цариці Михальди	30	,,
Нк утік Січинський в Діброви	10	,,
Коли легше буде	5	,,
Грішниця, гарне оповідане	5	,,
Злочин і злочинці	10	,,
Що думають соціалісти	10	,,
Причта про воду	5	,,
Оборонець проститутки	5	,,
Новий збірник народних пісень, дум, думок, коломийок і пісень весільних	25	,,
Що стало ся з Рудольфом, про жите і загадочну смерть архи- князя Рудольфа з 26 образками	30	,,
Елісавета, правдива історія про жите Елісавети, її поводже- не і мученичу смерть, 192 сторін з образками	60	,,
Конець Титаніка, брош.	40	,,
Петрій Й Довбущуки, гарна повість в II частках, 300 стор.	85	,,
Пригода шляхтича Чваньківського на полі й на морі, oprav.	50	,,
Порадник як писати любовні листи	25	,,
Лист Божий	10	,,
Куди ідеш Господи? (Quo Vadis?) оповідане з часів переслі- дування християн, з образками	50	,,
Найкрасші руські пісні	20	,,
Пів коли казок	20	,,
Байки	30	,,
Товарищська забава	25	,,
Український співанник, opr.	60	,,
Іван Дурак, історія о трох братях Пропустиши огонь—не вгасиши народне оповідане	25	,,
Історія про Луця Заливайка і его сина, з образками, і додат- ку Гриць Шпачок	25	,,

Ruska Knyharnia

850 Main st.

Winnipeg, Man.